Sosyoloji Konferansları
No: 52 (2015-2) / 685-713 *DOI: 10.18368/IU/sk.92043*

ARAFTA KALAN YAŞLILAR: KIRDAN-KENTE GÖÇ'ÜN YAŞLILARA ETKİSİ*

Zuhal GÜLER**
Doğancan ÖZSEL***
Nuran GÜLER****

Özet

Türkiye'de 1950'li yıllardan itibaren hız kazanan kırdan kente göç nedeniyle gençler büyük şehirlere göç etmiş, yaşlılar ise, giderek boşalan köylerde ya yaz-kış yaşamaya devam etmiş ya da yazın köyde-kışın ise şehirde yaşamak zorunda kalmışlardır. Bu çalışmada da arafta kalan, yani yazın köyde-kışın şehirde yaşayan yaşlıların sosyo-ekonomik sorunları, yaşam memnuniyetleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışma kapsamında yer alan yaşlıların tamamına yakını köyde doğmakla birlikte, sadece yaz aylarını köylerinde geçirebilmekte, kış aylarında ise, şehirde ve ağırlıklı olarak İstanbul'da yaşamaktadırlar. Bununla birlikte, olanakları olduğu taktirde köyde ve öncelikle eşleri ile ve eşleri hayatta değilse çocukları ile birlikte yaşamak istemektedirler. Veriler, nicel ve nitel veri toplama tekniği birlikte kullanılarak derlenmiştir. Nicel veri toplama tekniği olarak, Sivas'a bağlı Zara İlçesinin 20 köyünde 65 yaş ve üzeri yaştaki 436 yaşlıya doğrudan görüşme yoluyla soru kağıdı uygulanmıştır. Nitel veri toplama tekniği olarak ise derinlemesine mülakat yapılmıştır.

Anahtar Sözcükler: *Kırsal Kesim Yaşlıları, Kırdan Kente Göç, Sosyo-Ekonomik Sorunlar.*

* Bu çalışma, TÜBİTAK SOBAG tarafından desteklenen, yürütücülüğünü Yrd. Doç. Dr. Zuhal Güler'in yaptığı, Doç. Dr. Nuran Güler ve Yrd. Doç. Dr. Doğancan Özsel'in araştırmacı olarak yer aldığı 113K515 Huzurevi Köyleri: Kırsal Kesimde Yaşlılık adlı proje verilerinden hareketle hazırlanmıştır. Söz konusu çalışma aynı zamanda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Araştırmalar Merkezi iş birliği ile 20-21 Ekim 2015 tarihinde yapılan Yaşlılık Atölyesi'nde sunulan bildirinin yeniden düzenlenmiş şeklidir.
** Yrd. Doç. Dr., AİBÜ, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Gölköy/BOLU. İletişim: zuhalguler69@hotmail.com
*** Yrd. Doç. Dr., Tunceli Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü, TUNCELİ. İletişim: dogancan_ozsel@yahoo.com
**** Doç. Dr., Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, SİVAS. İletişim: nuranguler@yahoo.com.tr

ELDERLY IN BETWEEN: THE EFFECTS OF MIGRATION FROM RURAL TO URBAN AREAS ON THE ELDERLY*

Abstract

As a consequence of migration from rural to urban areas, which gained momentum since the 1950's, younger people have moved to cities but the elderly were either remained to live in the emptied villages in both winter and summer times, or moved back and forth between the two in different times of the year. The subject of this study is to find out the socio-economic profiles and life-satisfaction of this latter group that remained in between the two. Elderly individuals focused on this study are those who have born in villages but, currently, can only live in their villages in summer and move to urban areas, mostly to Istanbul, in times of winter. As shown in the study, if possible, they would like to remain in their own villages with their partners, and, if he or she is past, then with their children. The data is collected through both quantitative and qualitative techniques. A questionnaire form is applied in the Zara district of the city of Sivas, to 436 individuals over 65 years old from 20 different villages, who live in those villages in summer times and move to urban areas in winters. Also as a qualitative technique, both elderly individuals and officials from related government institutions are interviewed in-depth.

Keywords: *Rural Elderly, Migration from Rural to Urban Areas, Socio-Economic Problems.*

* This study is prepared depending upon the data collected through the research titled as "Nursing Villages: Ageing in the Rural Area" and supported by the Social Sciences Research Committee of the Scientific and Technological Research Council of Turkey (TUBITAK-SOBAG) with the code 113K515. The research was conducted by Assist. Prof. Dr. Zuhal Güler and both Assoc. Prof. Dr. Nuran Güler and Assist. Prof. Dr. Doğancan Özsel were researchers in the same project. his study is also a re-edited version of a paper that was presented in the Senectitude Workshop that was organized in cooperation between the Sociological Researches Centre of the Istanbul University and the Ministry of Family and Social Policies in 20-21 October, 2015.

Giriş

Türkiye, özellikle 1950'lerden sonra kırsal alanlardan kentlere doğru göç sonucu hızlı bir kentleşme sürecine girmiştir. Cumhuriyet'in ilanından sonra 1927 yılında yapılan ilk nüfus sayımında kırsal kesimde yaşayan nüfusun oranı %75,8 iken, bu oran 1950'de %75'e, 1980'de %56,1'e, 2000'de %35,1'e, 2010'da %23,7'ye, 2013'te %8,7'ye[1], 2014'te ise %8,2'ye düşmüştür (DİE, 1927-2000; TÜİK, 2007-2013; http://www. tuik. gov. tr, 20 Eylül 2015). Kırın iticiliği, kentin çekiciliği vb., nedenlerle gerçekleşen söz konusu nüfus hareketleri, genel olarak toplumsal yapıda özel olarak ise toplumsal yapıyı oluşturan birçok kurumda toplumsal değişmenin nedenlerinden biri olmuştur. Bu değişmelerin somut olarak izinin sürülebileceği kurumlardan biri de ailedir. Nitekim aile toplumsal değişimin en berrak izlenebildiği kurumlardandır. Gökçe'nin (2007: 198-200) de belirttiği üzere, iç göç nedeniyle kentsel nüfusun artması ile birlikte ailenin yaşam biçimlerinde, evlenme, doğurganlık ve eğitim durumunda bir dizi değişiklikler ortaya çıkmış ve bu durum da Türkiye'de ailenin yeniden yapılanmasına neden olmuştur. Bugün için de kır ve kent arasında yaşam koşulları ve olanaklar açısından farklılığın devam ettiği, bu nedenle de kırdan kente nüfus akışının devam ettiği söylenebilir. Özellikle genç nüfus, kırsal alanlardaki olanakların yetersizliği nedeniyle bu bölgeleri terk etmekte, süregiden bu iç göç hareketi ile birlikte de hem kırsal hem de kentsel alanlarda bir dizi demografik ve toplumsal değişim yaşanmaktadır. Hâkim ekonomik yapının dönüşümüne koşut bir biçimde geleneksel kültürel normlar ve pratikler etkisini yitirirken, yeni kültürel normlar ve pratikler de giderek yaygınlaşmaktadır. Dolayısıyla göç hareketleri, bir yandan geleneksel aile yapısını ve bunun üzerine kurulu olduğu değerler sistemini dönüşüme uğratırken, diğer taraftan, tam da bu dönüşüm nedeniyle, kırda ve kentteki hanelerde, yaşlı bireylere atfedilen rol ve statünün de yeniden tanımlanmasına yönelmektedir. Böylelikle günümüzde yaşlı bireyin aile içerisinde kendisine biçtiği rol ile aile bireylerinin ona atfettiği rol arasındaki makas da giderek açılmaktadır. Bundan daha da önemlisi, kırsal kesimdeki yaşlıların karşı karşıya bulundukları değişimlerdir. Kırsal kesimlerin kentlere doğru verdikleri iç göç nedeniyle bugün kırsal

[1] 2013'ten itibaren kırsal alandaki nüfusun bu hızlı düşüşünde, 06. 12. 2012 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren "Büyükşehir Yasası" etkili olmuştur. Yasa ile bir gecede kır nüfusu %50'den fazla azalmış ve 16. 000 fazla köy mahalleye dönüşmüş, yüzlerce kasaba belediyesi kapatılmıştır. Gülçubuk, B. (20 Eylül 2015), (Çevrimiçi): http://tulayatayavsar. blogspot. com. tr/2013/04/profdrbulent-gulcubuk-buyuksehir. html.

kesimde genç nüfusun yerini büyük oranda yaşlı bir nüfusa bırakmıştır. Kırsalda sürekli yaşayan veya yılın en azından birkaç ayını kırsalda geçiren insanların çoğunluğu yaşlı bireylerdir.

Aşağıdaki Tablo 1'den de anlaşılacağı gibi, toplam nüfus içerisinde kırsal alanda yaşayan yaşlı nüfusun miktarı göç vb., nedenlerle kentsel alanlarda yaşayan yaşlı nüfusun miktarına göre çok daha düşük olmakla birlikte, kendi içinde değerlendirildiğinde oransal olarak kentsel alanlardan çok daha yüksektir. Tersinden okunacak olunursa, kentsel alanda yaşlı nüfus miktarı, doğal olarak kırsal alandan yüksek ama, oransal olarak daha düşüktür.

Tablo 1: Yerleşim Yerine Göre Yaşlı Nüfus ve Yaşlı Nüfusun Toplam Nüfus İçindeki Oranı, 2008-2014

Yıl/ Yerleşim Yeri	İl ve İlçe			Belde ve Köy		
	Toplam Nüfus	Yaşlı Nüfus	Yaşlı Nüfusun Toplam Nüfus İçindeki Oranı (%)	Toplam Nüfus	Yaşlı Nüfus	Yaşlı Nüfusun Toplam Nüfus İçindeki Oranı (%)
2008	53.612	3.070	5,7	17.905	1.824	10,2
2009	54.807	3.204	5,8	17.754	1.880	10,6
2010	56.222	3.389	6,0	17.501	1.939	11,1
2011	57.386	3.525	6,1	17.339	1.966	11,3
2012	58.448	3.675	6,3	17.179	2.007	11,7
2013	70.034	4.995	7,1	6.633	896	13,5
2014	71.286	5.260	7,4	6.409	933	14,6

Kaynak: TÜİK, (2014). **Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2008-2014**; TÜİK, (25. 01. 2015), İstatistiklerle Yaşlılar 2014, (Çevrimiçi): www. tuik. gov. tr/ IcerikGetir. do?istab_id=265.

Bu tablo, aynı zamanda göç nedeniyle kırsal alanda yaşayanların, ağırlıklı olarak yaşlılardan oluştuğunu ve de yıllar itibariyle kırsal alanda yaşayan yaşlı oranının da arttığını destekler niteliktedir. Şöyle ki, 2008 yılında toplam nüfus içerisinde kırsal alanda yaşayan yaşlı nüfusun oranı %10,2 iken, bu 2014'te %14,6'ya yükselmiştir.

Ancak burada bir noktanın altının önemle çizilmesi gerekmektedir. O da, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS)'nde kayıt altına alınan nüfus ikamete göre yapıldığı için, yazın köyde-kışın şehirde yaşayan

yaşlılar şehirde kayıtlı olarak yer almaktadırlar. Bu nedenle de yazın köyde-kışın şehirde yaşayan yaşlıların oranına ilişkin her hangi bir veriye ulaşılamamaktadır. Söz konusu durum, daha sonra değinileceği üzere yaşlılar açısından, başta sağlık olmak üzere köyde iken çeşitli hizmetlere erişimlerinde bazı sıkıntılara yol açmaktadır.

Kırsal kesimde yaşayan yaşlıların, göç eğiliminin de çok düşük oranda olduğu Tablo 2'den hareketle söylenebilir. Bununla birlikte, yazın köyde-kışın şehirde yaşayan yaşlılardan, temelli köye göçenlere ilişkin güncel her hangi veriye ulaşılamamıştır. Bu nedenle bir fikir vermesi amacıyla sadece 2011 verileri ile yetinilmek durumunda kalınmıştır.

Tablo 2: Cinsiyete ve Yerleşim Yerinin Niteliğine Göre Göç Eden Yaşlı Nüfusun Dağılımı, 2010-2011

Yaş Grubu/ Cinsiyet	Yerleşim Yerinin Niteliği								Genel Toplam (%)		
	Şehirden Şehre Göç (%)		Şehirden Köye Göç (%)		Köyden Şehre Göç (%)		Köyden Köye Göç (%)		Genel Top.	E	K
	E	K	E	K	E	K	E	K	3, 1	2, 7	3, 5
Toplam (65+)	**1, 7**	**2, 6**	**4, 8**	**5, 6**	**3, 5**	**4, 8**	**3, 5**	**3, 1**			
65-69	0, 7	0, 8	2, 0	1, 8	1, 1	1, 3	0, 9	0, 9			
70-74	0, 4	0, 6	1, 3	1, 3	0, 9	1, 2	1, 0	0, 8			
75+	0, 6	1, 2	1, 5	2, 4	1, 5	2, 3	1, 6	1, 4			

Kaynak: TÜİK, (20. 09. 2015), **Nüfus ve Konut Araştırması, 2011**, (Çevrimiçi): http:// www. tuik. gov. tr/Kitap. do?metod=KitapDetay&KT_ID=11&KITAP_ID=276.

Altmış beş ve üstü yaştaki yaşlıların 2011 verilerine göre genel toplamda göç etme oranı %3,1'dir. Cinsiyete göre ise kadınların (%3,5) göç etme oranı erkeklere (%2,7) göre 0,8 puan daha düşüktür. Yerleşim yerine göre ise erkeklerde (%4,8) ve kadınlarda (%5,6) en yüksek oranı "şehirden-köye göç edenler" oluşturmaktadır. En düşük oranları ise yine erkeklerde (%1,7) ve kadınlarda (%2,6) "şehirden-şehre göç edenler" oluşturmaktadır. Kadınlarda 75 yaş ve üzerinde hem şehirden-şehre (%1,2), şehirden-köye (%2,4), köyden-şehre (%2,3) hem de köyden-köye (%1,4) göç oranları, diğer yaş gruplarına göre daha yüksektir. Dolayısıyla yaşlı kadınların, yaşları ilerledikçe yer değiştirme açısından hareketliliklerinin de arttığı ve bunda da kadınların erkeklere göre ortalama yaşam süresinin fazla olması nedeniyle eşlerin ölümüyle daha fazla yalnız kalmalarının ve bakım sorunlarının etkisi olduğu düşünülebilir.

Sonuç olarak, kırdan kente göç sürecinin yaşlılara iki yönlü bir etkisi olduğu söylenebilir: Bunlardan biri yukarıda da değinildiği üzere genç nüfusun kırsal alandan göçü ile birlikte yaşlıların kırda yalnız kalmaları. Diğeri de çocuklarının şehre göçmesi nedeniyle ya da kendileri gençken şehre göçüp emekli olduktan sonra yaz aylarında köyüne gelen ve dolayısıyla yaz aylarında köyde kış aylarında ise şehirde yaşayan ve bu nedenle yaşlıların bir ayağı köyde bir ayağı şehirde olan arafta kalan yaşlılar! İşte Türkiye'de kırsal kesimdeki yaşlılar konusunda günümüzde, tam da böylesi bir ara geçiş dönemi ile karşı karşıya olunduğu söylenebilir. Çalışmanın konusunu da Sivas ili Zara ilçesinin kırsal kesiminde arafta kalan bu yaşlılar oluşturmaktadır. Başka bir deyişle, özellikle yaz aylarında, köklerinden kopmamak veya doğduğu yerde eş-dostla yaşlanarak ölmek, kalan arazileri ile ilgilenmek vb. , arzusu ile yılda mümkün olduğu kadar uzun bir süreyi köylerinde geçiren, kış aylarında ise köylerindeki şartlar nedeniyle tek başına ya da yaşlı eşi ile birlikte çocukları yanlarında olmadan yaşamayacakları için, başta İstanbul olmak üzere şehre giden yaşlılar çalışmanın odağını oluşturmuştur. Çalışmanın amacı ise, yazın köyde-kışın şehirde yaşayan yaşlıların sosyo-ekonomik profillerinin ortaya konularak öncelikli sorun ve müdahale alanlarının tespit edilmesidir. Veriler doğrudan görüşme yoluyla soru formu uygulanarak derlenmiştir.

Çalışmanın evreni olarak Sivas'ın Zara ilçesinin köyleri belirlenmiştir. Zara ilçesinin köylerinin seçilmesinin nedeni, her şeyden önce Zara ilçesi Türkiye'de kırdan kente göçün, kentten kente göçün ve dış göçün çok yoğun olarak yaşandığı ve bu nedenle son 10-15 yıldır nüfusunun, artmak yerine azaldığı bir yerdir. Bu nedenle ilçenin hem merkezinde hem de köylerinde yaşlı ve emekli nüfus yoğun bir biçimde yaşamaktadır. Çalışmanın örnekleminin seçildiği 2012 yılında Zara merkezin toplam nüfusu 11.945; Zara merkezde 65+ nüfus 1231; Zara'nın kırsal alanın toplam nüfus 10.885 ve kırsal alanda yaşayan 65+ nüfus 2770 olarak tespit edilmiştir (TÜİK, 2012). Bu verilerden hareketle Zara merkezde yaşlı nüfusun oranının %10,3, kırsal alanında ise %25,4 olduğu görülmektedir. Zara merkez ve kırsal alanda yaşayan 65+ nüfus oranının Türkiye genel oranının (Bkz. Tablo 1) çok üzerinde olduğu görülmektedir. Söz konusu oranlar yaz-kış kırsal alanda yaşayan yaşlıların oranıdır. Daha önce de değinildiği üzere, yazın köyde-kışın şehirde yaşayan yaşlılara ilişkin verilere ulaşılamadığı için, alan çalışması sürecinde köylere gidildiğinde o gün orada bulunan yaşlıların tamamına uygulama yapılmıştır.

Çalışma, "Giriş" dahil, Yöntem, Bulgular ve Tartışma olmak üzere dört kısımdan oluşmaktadır. Sistematik olması açısından verilerin analizi, temel demografik göstergeler, sosyo-ekonomik özellikler, kamu politikaları ve sağlık hizmetlerine erişim başlıkları altında yapılacaktır.

Yöntem

Çalışmada, öncelikle konuyla ilgili literatür taraması yapılmıştır. Çalışmanın uygulama kısmında, 1-21 Ağustos 2014 tarihleri arasında Zara ilçesinin Dipsizgöl, Kaplan, Girit, Nasır, Canova, Derbent, Deredam, Ütük, Yarağıl, Tödürge, Yapak, Ekinli, Korkut, Gümüşçevre, Avşar, Tuzlagözü, Kızılkale, Kevenli, Eymir, Akdede olmak üzere 20 köyünde, yazın köyde-kışın şehirde yaşayan 65 yaş ve üzeri 436 kişiye doğrudan görüşme yoluyla soru formu uygulanmıştır. Aynı zamanda, söz konusu tarihler arasında 65 yaş üzeri 14 kadın, 4 erkek olmak üzere 18 adet derinlemesine mülakat yapılmış ve köyler hakkında genel bilgiler almak amacıyla da 20 köy muhtarına "Köy Genel Bilgi Formu" uygulanmıştır. Soru formunda yer alan sorular ağırlıklı olarak kapalı uçlu soru tipi olarak hazırlanmıştır. Sadece ayrıntılı ve çok çeşitli cevap verilme olasılığı olan sorular açık uçlu olarak hazırlanmıştır. Likert tipi soru sayısı, yaşlıları derecelendirme yapma konusunda yoracağı gerekçesiyle, çok sınırlı sayıda tutulmuştur. Soru formları araştırma ekibinin alan koordinatörlüğünde ve bizzat alanda bulunularak anketörler aracılığı ile uygulanmıştır.

Çalışmanın evrenini Zara'nın köyleri oluşturmaktadır. Köyler seçilirken ise güdümlü örnekleme tekniği ile nüfusu kalabalık olan köyler seçilmiştir. Bu yolla köyler seçilirken de hata payını en aza indirgemek için, doğu-batı, kuzey-güney yönlerinden 20 adet köy seçilmiştir. Seçilen köylerde ise tam sayım yapılmıştır. Resmi bir kayıt olmadığından, köy muhtarlarından da köylerinde sadece yaz aylarında yaşayan 65 yaş ve üzeri kişilerin net sayısı edinilememiştir. Bu nedenle de gidilen her köyde tam sayım yapılmıştır.

Veriler SPSS Nicel Veri Analiz Programı aracılığı ile bilgisayar ortamına aktarılarak değerlendirilmiş ve istatistikî işlemelere tabi tutulmuştur.

Bulgular

Çalışmanın bulguları, "Temel Demografik Göstergeler", "Sosyo-Ekonomik Özellikler", "Kamu Politikaları" ve "Kamu Hizmetlerine Erişim" başlıkları altında açıklanacaktır.

Temel Demografik Göstergeler

Bu başlık altında, örneklem kapsamında yer alan yazın köyde kışın şehirde yaşayan yaşlılara ilişkin yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim vb., verilere yer verilecektir.

Katılımcıların %56, 4'ü kadın, %43,6'sı erkektir. Yaş dağılımı açısından en yüksek oranı %33 ile 65-69 yaş arası, en düşük oranı ise %15,8 ile 80-100 yaş arası yaşlılar oluşturmaktadır. Yaşını bilmediğini belirtenlerin oranı ise %5,3'tür. Yaşlıların kendi beyanları önemli olduğu ve yaşlarını "bilmiyor" olmalarının da önemli bir veri olarak düşünüldüğü için, yaşlılardan nüfus cüzdanlarını getirmeleri talep edilmemiştir. Yaşlarını bilmediklerini belirten yaşlıların yakınlarına, söz konusu yaşlının kaç yaşında olduğu sorulmuştur. En az 65 yaşında oldukları doğrulandıktan sonra soru formu uygulanmıştır. Cinsiyete göre ise kadınlarda en yüksek oranı (%33,7) ile 65-69 yaş arasında olanlar, erkeklerde eşit oranda olmak üzere (%32,1) ile 65-69 yaş ve 70-74 yaş arasında olanlar oluşturmaktadır. En düşük oranı ise kadınlarda (%15,4) ve erkeklerde (%16,3) oranları ile 80-100 yaş arasında olanlar oluşturmaktadır. Yaşını bilmediğini belirten kadınların oranı (%8,5), erkeklere (%1,1) göre 7,7 kat daha fazladır. Bunda da kadın yaşlıların okur-yazarlık oranının erkek yaşlılara göre çok daha düşük olmasının etkisi olduğu düşünülebilir (Bkz. Tablo 3).

Anket uygulanan, yazın köyde-kışın şehirde yaşayan yaşlıların %97,9'u köyde doğmuştur. Bunu daha sonra %1,1 ile ilçede, %0,9 ile ilde doğanlar izlemektedir.

Tablo 3: Cinsiyete göre Eğitim Durumu P<0,05

Eğitim Durumu	**S/%**	**Cinsiyet**		**TOPLAM**
		Kadın	**Erkek**	**(N=436)**
Okur-yazar değil	Sayı	209	37	**246**
	%	85,0	19,5	**56,4**
Okur-yazar ama bir okuldan mezun değil	Sayı	25	21	**46**
	%	10,2	11,1	**10,6**
İlkokul mezunu	Sayı	11	122	**133**
	%	4,5	64,2	**30,5**
Ortaokul ve üzeri	Sayı	1	10	**11**
	%	0,4	5,3	**2,5**
TOPLAM	**Sayı**	**246**	**190**	**436**
	%	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Yaşlıların cinsiyete göre eğitim durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki *(P<0, 05)* bulunmaktadır. Eğitim durumu açısından kadınlarda en yüksek oranı %85 ile okur-yazar olmayanlar, en düşük oranı ise %0,4 ile ortaokul ve lise mezunu olanlar oluşturmaktadır. Erkeklerde ise en yüksek oranı %64,2 ile ilkokul mezunu olanlar, en düşük oranı da, kadınlarda olduğu gibi, %2,1 ile ortaokul ve lise mezunu olanlar oluşturmaktadır. Üniversite/Yüksekokul mezunu olan yaşlı kadın ve erkek bulunmamaktadır.

Tablo 4: Cinsiyete Göre Medeni Durum

Medeni durum	**S/%**	**Cinsiyet**		**GENEL TOPLAM (N=436)**
		Kadın	Erkek	
Hiç evlenmedi	S	1	-	1
	%	0,4	-	0,2
Evli	S	122	162	284
	%	49,6	85,3	65,1
Boşandı	S	2	-	2
	%	0,8	-	0,5
Eşi öldü	S	121	28	149
	%	49,2	14,7	34,2
TOPLAM	**S**	**246**	**190**	**436**
	%	**100,0**	**100,0**	**100,0**

P<0, 05

İstatistiksel olarak cinsiyet ile medeni durum arasında anlamlı bir ilişki *(P<0,05)* bulunmaktadır. Kadınlarda (%49,6) ve erkeklerde (%85,3) en yüksek oranları evli olanlar oluşturmaktadır. Bununla birlikte, burada dikkat çekilmesi gereken önemli nokta, eşi ölmüş (%49,2) olan kadınların %0,4 farkla evli olanlara çok yakın oranda olmasıdır. Bunda da hem kırsal kesimde evliliklerde kadın-erkek arasındaki yaş farkının fazla olmasının ve erkeklerin ortalama yaşam süresinin kadınlara göre daha düşük olmasının etkisi olduğu düşünülebilir. Erkeklerde bu oran %14,7'dir. En düşük oranı ise kadınlarda %0.4 ile hiç evlenmemişler oluşturmaktadır. Erkek katılımcılardan hiç evlenmemiş ve boşanmış olan bulunmamaktadır.

Kadınlardan %94,7'sinin, erkeklerden de %95,8'inin hem resmi hem de imam nikahı bulunmaktadır. Kadınlarda bunu daha sonra sırasıyla %2,8 ile sadece resmi nikahı olanlar, %2 ile sadece imam nikahı olanlar ve %0,4 ile de hiçbir nikahı bulunmayanlar izlemektedir. Erkeklerde ise hem resmi hem de imam nikahı olanları daha sonra %3,2 ile sadece resmi nikahı olanlar ve %1,2 ile iki evli olduğu için ilk eşi ile hem resmi hem de imam nikahı, ikinci eşi ile sadece imam nikahı olanlar izlemektedir.

Tablo 5: Örneklemin Toplam Çocuk Sayısı

Toplam Çocuk Sayısı	Sayı	%
1	6	1,4
2	28	6,4
3	57	13,1
4	84	19,3
5	104	23,9
6	69	15,8
7	45	10,3
8	17	3,9
9	13	3,0
10	4	0,9
11	3	0,7
12	2	0,5
Çocuğu Yok	4	0,9
TOPLAM	**436**	**100,0**

Toplam çocuk sayısına göre en yüksek oranı %23,9 ile beş çocuğu olanlar oluşturmaktadır. Bunu daha sonra %19,3 ile dört çocuğu olanlar, %15,8 ile altı çocuğu olanlar, %13,1 ile üç çocuğu olanlar, %10,3 ile de yedi çocuğu olanlar izlemektedir. En düşük oranları ise %3,9 ile sekiz çocuğu olanlar, %3 ile dokuz çocuğu olanlar, %1,4 ile tek çocuğu olanlar, %0,9 ile on çocuğu olanlar, %0,7 ile 11 çocuğu olanlar ve %0,5 ile 12 çocuğu olanlar oluşturmaktadır. Hiç çocuğu olmayanların oranı ise %0,9'dur.

Tablo 6: Örneklemin Kız ve Erkek Çocuk Ortalaması

Cinsiyet	Ortalama	Standart Sapma	En Az	En Fazla
Kız çocuğu	3,5	2,71258	1	11
Erkek çocuğu	2,8	1,91350	1	11
Toplam Çocuk	5,1	2,05014	1	12

Hiç çocuğu olmayanlar dışarıda bırakıldığında cinsiyete göre ortalama kız çocuğu sayısı (st. sapma=2,71258) 3, 5 ve ortalama erkek çocuk sayısı (st. sapma=1,91350) 2,8'dir. En az 1, en fazla ise 11 kız ve erkek çocuk sahipliği söz konusudur.

Sosyo-Ekonomik Özellikler

Bu başlık altında, örneklem kapsamında yer alan yaşlı nüfusun aile yapısı, ekonomik durumu, yaz ve kış aylarında nerede ve kiminle yaşadığı, nerede yaşamak istediğine ilişkin verilere yer verilecektir.

Tablo 7: Hanede Yazın ve Kışın Yaşayan Kişi ortalaması

Mevsim	Ortalama	Standart Sapma	En Az	En Fazla
Yazın	2,3	1,48339	1	10
Kışın	3,6	2,57000	1	11

Hanede yaz aylarında yaşayan kişi ortalaması ile kış aylarında yaşayan kişi ortalaması değişmektedir. Yaz aylarında köyde yaşayan kişi ortalaması 2,3 (st. Sapma=1,48339), en az kişi sayısı 1, en fazla kişi sayısı ise 10'dur. Kış aylarında ise, "sırası ile çocuklarının yanında kalan" %6 oranında yaşlı dışarıda bırakıldığında, kışın bir arada yaşayan kişi ortalaması 3,6 (st. sapma=2,57000), en az kişi sayısı 1, en fazla kişi sayısı ise 11'dir.

Yazın köyde kışın şehirde yaşayan yaşlıların daha önce köyde sürekli yaşama ortalaması 35,1 (st. sapma=2,03424), en yüksek ve en düşük değerleri ise, daha önce köyde hiç yaşamamış olanlar ve en fazla 86 yıl yaşamış olanlar oluşturmaktadır.

Yaşlıların %90,6'sı kış aylarında İstanbul'da yaşamaktadırlar. Bunu daha sonra sırasıyla %2,8 Zara'da %2,3 Sivas'ta, %1,6 İzmir'de, %0,5 ile eşit oranlarda olmak üzere, Bursa ve Balıkesir'de, yine %0,2 ile eşit oranlarda olmak üzere, Gebze/Kocaeli, Konya, Antalya ve Zara'nın başka bir köyünde yaşayanlar izlemektedir.

Tablo 8: Yazın Köyde-Kışın Şehirde Yaşayanların Kiminle Yaşadığı?

Kiminle Yaşandığı?	Sayı	% (N=432)*
Yalnız	46	10,6
Eşimle	194	44,9
Kendi evimde çocuklarımla	51	11,8
Onların evinde ve oğlumla-gelinimle-kızımla	112	26,0
Eşim ve çocuklarımla	27	6,2
Torunumla	2	0,5
TOPLAM	**432**	**100,0**

*4 Bilinmiyor

Yaz aylarında köyde kış aylarında ise şehirde yaşayanlardan en yüksek oranı %44,9 ile eşiyle birlikte yaşayanlar oluşturmaktadır. Eşi ile yaşadığını belirtenlerden sonra en yüksek oranı %26,0 ile çocuklarının evinde ve

onlarla birlikte yaşadıklarını belirtenler almaktadır. Bunu %11,8 ile kendi evinde çocukları (evli, bekar-kız, erkek) ile yaşayanlar ve %6,2 ile de eşi ve çocukları ile yaşayanlar izlemektedir. En düşük oranı ise %0,5 ile torunu ile yaşayanlar oluşturmaktadır.

Cinsiyete göre bakıldığında, yazın köyde-kışın şehirde yaşayan yaşlılarda yalnız yaşayanlardan en yüksek oranı %16,5 ile kadınlar oluşturmaktadır. Erkeklerde bu oran %3,2'dir. Eşi hayatta olmadığı için kendi evinde çocukları ile yaşadığını belirten kadınların oranı %7,7, erkeklerin oranı ise %8,4'tür. Cinsiyet açısından anlamlı fark, eşi olmayıp çocukları ve onların evinde yaşayanlarda görülmektedir. Şöyle ki, çocukları ile ve onların evinde birlikte yaşadığını belirten kadınların oranı %33 iken, erkeklerin oranı bunun yaklaşık yarısı (%15,5)'dır. Bununla birlikte, daha önce de değinildiği üzere eşiyle birlikte yaşayan kadınların (%33,3) oranı erkeklerin oranından (%59,8) daha düşüktür. Kuşkusuz bunda da eşi ölmüş kadın yaşlının oransal olarak daha yüksek olmasının etkili olduğu düşünülebilir (Bkz. Tablo 4).

Tablo 9: Evde En Çok Kimin Sözünün Geçtiği

Evde En Çok Kimin Sözünün Geçtiği?	**Sayı**	**% (N=436)***
Benim	167	38,6
Eşimin	94	21,7
Kızımın	2	0,5
Oğlumun	58	13,4
Gelinimin	5	1,2
Damadımın	4	0,9
Herkesin görüşü alınır	94	21,7
Hangi evde kalırsam, kimsenin işine karışmam	3	0,7
Oğlumun-gelinimin	4	0,9
Değişiyor	2	0,5
TOPLAM	**433**	**100,0**

*3 Bilinmiyor

Yaşlıların aile içi otoritesinin, başka bir deyişle geleneksel rollerindeki değişme eğilimi için, evde en çok kimin sözünün geçtiği belirlenmeye çalışılmıştır. Buna göre evde en çok kendi sözünün geçtiğini belirtenlerin

oranı %38,6 ile en yüksek orandadır. Evde kendisinin sözünün geçtiğini belirtenlerden %51,3'ü erkek, %28,7'si kadındır. Evde en çok eşinin sözünün geçtiğini belirtenler ise %21,7 ile ikinci sıradadır. Eşinin sözünün geçtiğini belirtenlerin ise %27'si kadın, %14,8'i ise erkektir. Birlikte yaşadığı (kızı, oğlu, gelini, damadı vb.) kişilerin sözünün geçtiğini söyleyenlerin oransal toplamı ise %16,9'dur. Herkesin görüşünün alındığını belirtenler %21,7, duruma göre değiştiğini söyleyenler ise %0,5'tir.

Tablo 10: Yaşlıların Olanakları Olsa Nerede Yaşamak İstedikleri?

Nerede Yaşamak İstenildiği?	**Sayı**	**% (N=434)***
Bu köyde	248	57,1
Şehirde	68	15,7
Köy şehir fark etmez çocuklarım neredeyse orada	74	17,1
Avrupa'da	1	0,2
Hem köy hem de şehir	30	6,9
Allah nereyi nasip ettiyse	4	0,9
Küçük bir kasabada	1	0,2
Eşimin istediği yerde	4	0,9
Köy şehir fark etmez, evimde	4	0,9
TOPLAM	**434**	**100,0**

*2 Bilinmiyor

Yaşlıların yarısından fazlası (%57,1), olanakları olsa köylerinde yaşamak isteyeceklerini belirtmişlerdir. Bunu daha sonra %17,1 ile köy ya da şehrin fark etmeyeceğini, çocukları nerede ise orada yaşamak isteyeceklerini, %15,7 ile şehirde yaşamak isteyeceklerini ve %6,9 ile hem köyde hem şehirde yaşamak isteyeceklerini belirtenler izlemektedir. En düşük oranı ise %0,2'şer ile Avrupa'da ve küçük bir kasabada yaşamak isteyeceklerini belirtenler oluşturmaktadır. Dolayısıyla olanak olduğu takdirde yaşlıların genel eğiliminin, doğup büyüdükleri köylerinde yaşamak yönünde olduğu verilerden hareketle söylenebilir.

Tablo 11: Yaşlıların Olanakları Olsa Kiminle Yaşamak İstedikleri

Kiminle Yaşamak İstenildiği?	**Sayı**	**% (N=436)**
Eşim hayatta ise kendi evimde eşimle	282	64,7
Eşim hayatta değilse kendi evimde yalnız	20	4,6
Kızımın evinde	9	2,1
Oğlumun evinde	34	7,8
Kız-oğlan fark etmez çocuklarımın evinde	30	6,9
Kendi evimde, oğlumla	2	0,5
Eşim, çocuklarım ve torunlarımla	48	11,0
Köyde çocuklarımla	4	0,9
Kim beni isterse onlarla	1	0,2
Bilmiyorum	5	1,1
Cevap Vermek İstemedi	1	0,2
TOPLAM	**436**	**100,0**

Yaşlılar, en yüksek oranda (%64,7) eğer eşleri hayatta ise eşleri ile birlikte kendi evlerinde yaşamak isteyeceklerini belirtmişlerdir. Tufan'ın da ifade ettiği gibi, bu veriler "yaşlının evi, kalesidir" ifadesini destekler niteliktedir. İkinci sırada ise %11 ile eşi, çocukları ve torunları ile birlikte yaşamak isteyenler yer almaktadır. Bunu daha sonra %7,8 ile oğlunun evinde, %6,9 ile kız-oğlan çocuğunun fark etmeyeceğini çocuklarının evinde, %4,6 ile eşi hayatta değilse kendi evinde ve yalnız yaşamak isteyeceğini belirtenler izlemektedir. En düşük oranı ise %0,2 ile kim kendisini isterse onunla yaşamak isteyeceğini belirtenler oluşturmaktadır.

Şu ya da bu şekilde çocukları ile yaşamak istediğini belirtenler (%37,4) gerekçe olarak en yüksek oranda (%62,6) çocuklarıyla yaşamaktan mutlu olacakları için bunu istediklerini belirtmişlerdir. Bunu daha sonra %13,5 ile çocuklarıyla birlikte birbirlerine destek olmak için, %6,7 ile bakıma ihtiyacı olduğu için, %6,1 ile kendini güvende hissettiği için %3,7 ile gelenek ve görenekler böyle gerektirdiği için, %3,1 ile yalnız yaşamasını çocukları istemeyeceği için çocukları ile birlikte yaşamak isteyeceğini belirtenler izlemektedir. En düşük oranı ise %1,8 ile hangi çocuğu iyi bakarsa onun yanında yaşayacağını belirtenler oluşturmaktadır. Bu sonuncu grubun dolaylı olarak çocuklarının kendisine iyi bakması beklentisi ile bu cevabı verdiği düşünülebilir.

TÜİK'in (2014: 87) verilerine göre de, 2014 yılında yaşlı erkek ve kadın nüfusun en önemli mutluluk kaynağı aileleridir. İkinci sırada gelen mutluluk kaynağı ise kadınlar için %19,2, erkekler için %8,8 ile çocuklarıdır.

Çocuklarıyla yaşamak istemeyeceğini belirtenler (%58,7) gerekçe olarak en yüksek oranda (%35,9) çocuklarının yanında rahat edemedikleri ve kendi evleri gibi olmadığı vb. nedenlerle kalmak istemediklerini belirtmiştir. Bunu daha sonra sırasıyla eşiyle kendisinin birbirlerine yettiklerini (%28,5), yaşadığı çevreyi değiştirmek istemediğini (%9,8), çocuklarının kendisini istemediğini (%8,9) ve kimseyi rahatsız etmek istemediğini (%7) belirtenler izlemektedir. En düşük oranları ise %0,8 ile çocuklarının evinde kendisinin bakımını yapabilecek kimsenin olmadığını, %1,6 ile çocuklarının maddi imkanlarının zayıf olduğunun, belirtenler oluşturmaktadır.

Tablo12: En Önemli Sorunun Ne Olduğu?

En Önemli Sorun	**Sayı**	**%** (N=434)*
Hiç bir sorunum yok	169	38,9
Geçim sıkıntısı (=parasızlık)	33	7,6
Sağlık (=hastalık)	201	46,4
Yalnızlık	14	3,2
Aile içi geçimsizlik	7	1,6
Çocuklarımın rahatsızlığı/Ölümü	6	1,4
Bilmiyorum	1	0,2
Başka	3	0,6
TOPLAM	**434**	**100,0**

*2 Bilinmiyor

Yaşlılar, en önemli sorunları olarak %46, 4 ile sağlık sorunlarını belirtmişlerdir. TÜİK (2014, s. 5, 47) verilerine göre, yaşlı erkeklerin sağlık durumu, yaşlı kadınlara göre çok daha iyi durumdadır. Sağlık durumu "çok iyi/iyi" düzeyinde olan erkek nüfusun oranı 2012 yılında %36,9 iken kadınlarda bu oran %18,7'dir. Hiçbir sorununun olmadığını belirtenler ise %38,5'tir.

Sağlık sorunundan sonra ikinci sırada %7,6 ile geçim sıkıntısı gelmektedir. Bunu daha sonra %3,2 ile yalnızlık, %1,6 ile aile içi geçimsizlik

izlemektedir. En düşük oranı ise çocuklarının rahatsızlığı ya da ölümü (%1,4) olduğunu belirtenler oluşturmaktadır. Başka seçeneği kapsamında ise, %0,2 ile eşit oranlarda olmak üzere su sorunu, memleketin hali ve ülkenin eğitimsizliği sorun olarak dile getirilmiştir.

Tablo 13: Yaşlıların Temel Geçim Kaynağı

Temel Geçim Kaynağı	**Sayı**	**%** (N=434)*
Hiçbir gelir kaynağım yok/oğlum bakıyor	27	6,2
Emekli aylığı	333	76,7
Dul ve yetim aylığı	39	9,0
Yaşlılık aylığı	20	4,6
Tarım	6	1,4
Kira vb. gayrimenkul geliri	6	1,4
Esnaf	3	0,7
TOPLAM	**434**	**100,0**

*2 Bilinmiyor

Yaşlıların *temel geçim kaynakları* %76,7 ile en yüksek oranda emekli aylığıdır. Emekli aylığından sonra ikinci sırada %9 ile dul ve yetim aylığı yer almaktadır. Dul ve yetim aylığı ile geçimini sağlayanlar ise %15,9 oranında kadınlardır. Yasal olarak dul ve yetim aylığı ile geçimini sürdürdüğünü belirten erkek bulunmamaktadır. Üçüncü sırada ise %6,2 ile hiç bir gelir kaynağı olmayanlar yer almaktadır. Yaşlılık aylığı ile geçindiğini belirtenlerin oranı %4,6'dır. En düşük oranları ise %0,7 ile esnaflık, %1,4 ile eşit oranlarda olmak üzere tarım ve kira vb., gayrimenkul geliri ile geçinenler oluşturmaktadır. Hiçbir gelir kaynağı olmayanlar, kendilerine çocuklarının, komşularının, akrabalarının, komşularının, tanıdıklarının vb., baktığını, destek olduğunu belirtmişlerdir. Cinsiyete göre ise hiçbir geliri olmayanların %7,8'i kadın, %4,2'si erkektir. Dolayısıyla hiçbir geliri olmayan kadınların erkeklerden yaklaşık iki kat (1,8) daha fazla olduğu söylenebilir. Buna ek olarak temel geçim kaynağı olarak sosyal transferlerle geçindiğini belirten yaşlı bulunmamaktadır.

Çok düşük oranda (%1,4) da olsa geçim kaynağı olarak tarım ile uğraştığını belirten yaşlılar bulunduğu için, toprak mülkiyet durumuna bakılması yararlı olacaktır. Buna göre en yüksek oranı %55,8 ile kuru toprağı olduğunu belirtenler oluşturmaktadır. Hem sulu hem kuru toprağı

olanların oranı %3,9, sadece sulu toprağı olanların oranı ise %1,4'tür. Hiç toprağı olmadığını belirtenlerin oranı ise %24'tür. Azımsanmayacak bir oranda (%15) yaşlı da sulu-kuru toprağının olup olmadığını bilmediğini belirtmiştir. Bilmediğini belirtenlerin %23,4'ü kadın yaşlı, %4,2'si de erkek yaşlıdır. Dolayısıyla bilmediğini belirtenler kapsam dışında tutulduğunda şu ya da bu şekilde toprağı olanların oranının %61,1 olduğu verilerden hareketle söylenebilir.

Ortalama kuru toprak miktarı 59,2 dönümdür (st. sapma=86,973). En fazla kuru toprağı bulunanın 1000 dönüm, en az kuru toprağı bulunanın da 3 dönüm toprağı bulunmaktadır.

Ortalama sulu toprak miktarı ise 31,8 dönümdür (st. sapma=47,626). En fazla sulu toprağı bulunanın 150 dönüm, en az sulu toprağı bulunanın da 1 dönüm toprağı vardır.

Örneklem kapsamında yer alan yaşlılardan %61,1'inin toprak sahipliği bulunmakla birlikte, tarımsal üretim yapanların oranı %27,7'dir. Dolayısıyla toprağı bulunanların yaklaşık yarısının tarımsal üretim yaptığı söylenebilir. Tarımsal üretim yapmadığını belirtenlerin oranı ise %72,3'tür.

Tarımsal üretim yaptığını belirten yaşlılardan %85,4'ü tarlalarını ortakçıya-icara-yarıya verdiklerini belirtmiştir. Bunu daha sonra %6,2 ile erkek çocuklarının tarımsal üretimde kendilerine yardımcı olduğunu belirtenler, %3,1 ile kendisinin tek başına yaptığını, %2,1 ile kardeşlerinin kendisine yardım ettiğini belirtenler izlemektedir. En düşük oranı ise %1 ile eşit oranda olmak üzere bütün aile birlikte çalıştığını, işçi tuttuğunu ve hem işçi tutup hem de kendilerinin çalıştığını belirtenler oluşturmaktadır.

En yüksek oranı %44 ile ekonomik durumunu orta olarak değerlendirenler oluşturmaktadır. Bunu daha sonra %38,8 ile iyi, %11 ile kötü olarak değerlendirenler izlemektedir. Birlikte değerlendirilecek olunursa, ekonomik durumunun çok iyi ve iyi olduğunu belirtenlerin oranı %44,5 kötü ve çok kötü olarak değerlendirenlerin oranı ise %11,9 gibi azımsanmayacak bir orandadır.

Cinsiyet ve ekonomik durumun nasıl değerlendirildiği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki *(P>0,05)* bulunmamaktadır. Ekonomik durumunu

iyi ve çok iyi değerlendiren erkeklerin oranı %46,4 ile kadınların oranından (%42,3), 4,1 puan farkla daha yüksektir. Tam tersine, ekonomik durumunu kötü ve çok kötü olarak değerlendiren kadınların oranı ise %15 ile erkeklerin oranından (%7,9) 7,1 puan farkla çok daha yüksektir. Ekonomik durumunu orta olarak değerlendiren kadınların oranı %42,7, erkeklerin oranı ise %45,8 ile birbirine kısmen yakındır.

Mevcut ekonomik durumundan çok memnun ve memnun olanlar bir arada değerlendirilecek olunursa, %67,1 oranında yaşlıların ekonomik durumlarından memnun oldukları söylenebilir. Bunu daha sonra %17,5 ile orta derecede memnun olanlar izlemektedir. Memnun olmadığını ve hiç memnun olmadığını belirtenlerin oransal toplamı ise %15,4'tür.

Cinsiyet ile mevcut ekonomik durumdan memnuniyet derecesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki ($P>0,05$) bulunmamaktadır. Mevcut ekonomik durumundan memnun ve çok memnun olduğunu belirten erkeklerin oranı, %70,9 ile kadınların oranından (%64,2), 6,7 farkla daha yüksektir. Memnuniyet derecesini orta derecede değerlendiren kadınların oranı %19,1, erkeklerin oranı ise, %15,3'tür.

Ekonomik durumundan memnun olmayan ve hiç memnun olmayan kadınların oranı ise %16,6 ile, erkeklerin oranından (%13,8), 2.8 puan daha yüksektir. Dolayısıyla bu veriler, ekonomik durumun nasıl değerlendirildiği ile paralellik göstermektedir ve ekonomik durumun değerlendirilmesinde olduğu gibi ekonomik durumdan memnuniyet düzeyi de, kadınlarda erkeklere göre daha düşük düzeydedir.

Yaşlıların kazançlarını en çok nerelere harcadıklarına bakılacak olursa, harcama kalemlerinde en yüksek oranı %67,6 ile gıda oluşturmaktadır. Bunu daha sonra %12,5 ile zorunlu harcama (elektrik, su vb.,), %6,5 ile sağlık harcamaları izlemektedir. Yaşlılardan %77,1 hiç parası artmadığını belirtmiştir. Parası arttığını belirten %22,9 oranındaki yaşlı ise artan parasını değerlendirme şekli olarak %5,5 ile çocuklarına verdiğini, %4,2 ile evinde sakladığını, %3,5 ile hayır işlerine harcadığını, hac-umre için biriktirdiğini ve %3,2 ile torunlarına verdiğini belirtmiştir.

Tablo 14: Yaşlıların Yaşamlarında En Önemli Şeyin Ne Olduğu?

Yaşamdaki En Önemli Şey	**Sayı**	**%** (N=433)*
Para	28	6,5
Eşim	14	3,2
Çocuklarım	34	7,9
Ailem	24	5,5
Sağlığım	229	52,9
Aile huzuru	36	8,3
Hiçbir şey	23	5,3
Yaşamak	7	1,6
Allah ve İbadet	14	3,1
Bilmiyorum	19	4,4
Başka	5	1,1
TOPLAM	**433**	**100,0**

*3 Bilinmiyor

Yaşlılar, yaşamlarında en önemli şeyi %52,9 ile sağlık olarak belirtmişlerdir. Bunu daha sonra %8,3 ile aile huzuru, %7,9 ile çocukları, %6,5 ile para, %5,5 ile aile izlemektedir. Hiçbir şeyin yaşamlarında önemli olmadığını belirtenlerin oranının %5,3 ile azımsanmayacak bir oranda olduğu söylenebilir. Bu oran, yaşlıları hayata bağlayan, yaşamlarına anlam veren şeylerin yitimini ifade ettiği için de önemlidir. Başka (%1,1) seçeneği kapsamında ise, yaşamında en önemli şeyin köyünün (%0,5), gezmenin (%0,2), yeme-içmenin (%0,2) ve namusun (%0,2) olduğunu belirtenler yer almaktadır. Bilmediğini ifade edenlerin oranı %4,4'tür ki aslında bu oran da hiçbir şeyin anlamlı olmadığını belirtenlere dahil edilebilir.

İstatistiksel olarak cinsiyet ile yaşlıların yaşamlarında en önemli olan şeyin ne olduğu arasında anlamlı bir ilişki *(P<0,05)* bulunmaktadır. Cinsiyete göre ise, yaşlı kadınların yaşamlarında en önemli olan şeyler sırasıyla sağlık (%49,8), çocuklar (%11), para (%6,9) ve aile huzuru (%6,9) iken, yaşlı erkeklerde sıralama kısmen değişerek sağlık (%56,9), aile huzuru (%10,1) ve paradır (%5,9).

Yaşlı Nüfusa Yönelik Kamu Politikası

Bu başlık altında, yaşlıların kendilerine verilen hizmetleri nasıl değerlendirildiğine, hizmetlerin erişilebilirliğine, ihtiyaç duyulan hizmetlere vb., yer verilmiştir.

Tablo 15: Köyde ve Şehirde Yaşayan Yaşlıların Kendilerine Verilen Hizmetleri Nasıl Değerlendirdikleri

Verilen Hizmetlerin Nasıl Değerlendirildiği	Köyde Yaşayan		Şehirde Yaşayan	
	Sayı	% (N=435)*	Sayı	% (N=431)*
Yeterli	160	36,8	165	38,3
Orta	63	14,5	64	14,8
Yetersiz	145	33,3	106	24,6
Hizmet yok	17	3,9	8	1,9
Bilmiyorum	49	11,3	88	20,4
CVİ	1	0,2	-	-
TOPLAM	**435**	**100,0**	**431**	**100,0**

*1 Bilinmiyor, *5 Bilinmiyor

Örneklem kapsamında yer alan yaşlılar tarafından, en yüksek oranı köyde yaşayan yaşlılara (%36,8) ve şehirde yaşayan yaşlılara (%38,3) verilen hizmetleri yeterli bulanlar oluşturmaktadır. Bununla birlikte, köyde yaşayan yaşlılara devlet tarafından verilen hizmetlerin yetersiz olduğunu ve hizmet olmadığını belirtenlerin oranı ise toplamda 37,2 ile, hizmetlerin yeterli olduğunu belirtenlere göre kısmen (0,4 farkla) daha yüksektir. Benzer şekilde şehirde yaşayan yaşlılara verilen hizmetlerin yetersiz olduğunu ve hizmetin olmadığını belirtenler ise %26,5 ile azımsanmayacak orandadır. Ancak verilerden hareketle şehirde yaşayan yaşlılara, köyde yaşayan yaşlılara göre devlet tarafından daha yeterli hizmet verildiği söylenebilir.

Yaşlılar tarafından, öncelikli olarak devlet tarafından hizmet götürülmesi gereken kesimler ise en yüksek oranda (%41,2) köy-şehir ayrımı yapılmadan yaşlılar olarak belirtilmiştir. Bunu daha sonra %16 ile gençler, %14,6 ile yoksullar, %13 ile herkes, %4,4 ile kimsesizler izlemektedir.

Yaşlı Nüfusun Sağlık Hizmetlerine Erişimi

Yaşlılar, ihtiyaç anında aile sağlığı merkezine (%72), hastaneye (%75,5), ambulansa (%69,5) en yüksek oranda ulaşabildiklerini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte, yaşlıların ¼'ünden fazlasının (%27,5) aile sağlığı merkezine, %15,9'unun hastaneye ve %21,5'inin de ambulansa ihtiyaç anında hemen ulaşamadıklarının altının çizilmesi de gerekmektedir.

Cinsiyet ile ihtiyaç anında aile sağlığı merkezine, hastaneye ve ambulansa hemen erişebilme arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki *(P<0,05)* bulunmaktadır. Aile sağlığı merkezine hemen ulaşabildiğini belirten kadın oranı (%63,3), erkek oranına (%83,4) göre; hastaneye hemen ulaşabildiğini belirten kadın oranı (%69,3) erkek oranına (%83,6) göre; ambulansa hemen ulaşabildiğini belirten kadın oranı (%63,1), erkek oranına (%77,8) göre daha düşüktür.

Yazın köyde-kışın şehirde yaşayan yaşlılar, yaz aylarında köyde eksik olan hizmet olarak, %40,8 ile içme suyu sorununu ifade etmişlerdir. Bunu daha sonra %17 ile yol, %9,1 ile alt yapı eksikliği izlemektedir. Köyde hiçbir eksik hizmetin olmadığını belirtenlerin oranı ise %17'dir.

Yaşlıların %95,9'u, sosyal güvenceleri olduğunu belirtirken, %3,9'unun ise hiçbir sosyal güvencesi bulunmamaktadır. Bunlardan %5,7'si kadın, %1,6'sı ise erkektir. %0,2 oranına yaşlı da sağlık güvencesinin olup olmadığını bilmediğini belirtmiştir ki, bunların tamamı da kadın yaşlıdır. Sosyal güvencesi bulunan yaşlıların %58'i SSK'lı, %31,3'ü, BAĞ-KUR'lu, %6,2'si Emekli Sandığı, %3,1'i Yeşil Kartlı ve %0,2'si de özel sigortalıdır.

Yaşlı Nüfusun Yaşlılık Algısı

Bu başlık altında, yaşlıların en büyük mutluluk kaynaklarının ne olduğu, kendilerini ne kadar güvende hissettikleri, hayatlarından memnuniyet düzeyleri, yaşlılık denilince akıllarına ne geldiği vb. verilere yer verilecektir.

Yaşlılar tarafından en büyük mutluluk kaynakları olarak en yüksek oranı %31,2 ile çocukları oluşturmaktadır. Bunu daha sonra %26,8 ile tüm aile, %17,7 ile eş, %7,9 ile kendisi, %3,3 ile eşit oranlarda olmak üzere, komşu ve akrabalar (kardeş, damat, kayın oğlu vb.), sağlık ve torunlar izlemektedir. Mutluluk kaynağının olmadığını belirtenlerin oranı ise %1,2'dir.

Cinsiyet ile en büyük mutluluk kaynağının ne olduğu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki *(P<0,05)* bulunmaktadır. Kadınlardan en büyük mutluluk kaynağının çocukları olduğunu belirtenlerin oranı (%43,4), erkeklere (%15,1) göre yaklaşık üç (2,8) kat daha fazladır. Yaşamında en büyük mutluluk kaynağının ailesi olduğunu belirten erkeklerin oranı

(%34,6) ile kadınlara (%20,9) göre daha yüksek orandadır. Yine erkeklerde en büyük mutluluk kaynağının eşi olduğunu belirtenlerin oranı (%20), kadınlara (%16) göre 4 puan daha fazladır.

Genel olarak yaşlıların köydeyken tek başlarına çıkabildikleri, kendilerini gece ve gündüz dışarıda yürürken güvende hissettikleri ancak bunun cinsiyete ve yaşanılan yere göre değiştiği, verilerden hareketle söylenebilir. Gece ve gündüz dışarıda yalnız yürürken erkekler kadınlara göre; köyde şehre göre kendilerini daha yüksek oranda güvende hissetmektedirler.

Yaşlılardan hayatlarından memnun ve çok memnun olanların oranı %77,6 ile en yüksek orandadır. Hayatlarından memnun olmadığını belirtenlerin oranı ise %5,3'tür.

Cinsiyet ile yaşlıların hayatlarından memnuniyet düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki *(P>0,05)* bulunmamaktadır. Yaşlı erkeklerden hayatlarından memnun ve çok memnun olduğunu belirtenlerin oranı, %82,5 ile kadınların oranından (%73,8) çok daha yüksektir. Buna karşılık hayatından memnun ve hiç memnun olmayan kadın oranı (%11,5) da erkek oranına (%5,8) gör çok daha yüksektir.

Yaşlılar, elden ayaktan düştüklerinde en yüksek oranda (%43,3) kendi evlerinde ve çocuklarının bakmasını istemektedirler. Bunu daha sonra %35, 8 ile çocuklarının evinde yine çocuklarının bakmasını isteyenler, %12,4 ile eşi hayatta ise eşinin yoksa yalnız yaşamak istediğini belirtenler izlemektedir. Huzurevinde bakılmak istediğini belirtenlerin oranı ise sadece %2'dir.

Yaşlılık algısı için, yaşlılara "yaşlılar aşık olabilir mi? şeklinde bir soru sorulduğunda, %44,7'si aşık olabileceğini, %43,1'i aşık olamayacağını belirtirken, %11,5'i fikrinin olmadığını belirtmiş, %1,1'i de cevap vermek istememiştir. Yaşlılar, özellikle de yaşlı kadınlar (evli ve eşi ölmüş vb.) bu soru sorulduğunda tepkisel davranmışlar ve sanki kendilerine "siz namussuzluk yapar mısınız" sorusu soruluyormuş gibi algılamışlardır. Bunun üzerine de sorunun, soruluş şekli değiştirilerek ve kendisi dışında başka yaşlılar hakkında bilgi alınmak isteniliyormuş gibi sorulmaya özen gösterilmiştir. Hatta yalnız yaşayan ve oğlu misafir olarak gelmiş olan bir yaşlı ile oğlunun yanında görüşülürken, aşk ile ilgili soru sorulduğunda oğlu araştırmacıya müdahale ederek, "*orda dur! Sen ne demek istiyorsun.*

Anama namussuz mu diyorsun? Buna ben izin vermem. Benim anamın gözü babamdan başkasını görmemiştir…!" şeklinde tepkisini dile getirmiştir. Ancak bu şekilde verilen bir tepki de, araştırmacı açısından çok önemli bir veri olarak kabul edildiğinden, gerekli açıklamalar yapılıp, ortam yumuşatılmış ve görüşmeye devam edilmiştir.

Cinsiyete göre yaşlıların aşık olabileceğini belirten erkeklerin oranı (%62,6), kadınların oranına (%30,7) göre çok daha yüksektir. Yaşlıların aşık olamayacağını belirten kadınların oranı %52,4 iken, erkeklerin oranı %31, 1'dir. Fikri olmadığını belirten kadınların oranı %16 iken, erkeklerin oranı %5,8'dir. Cevap vermek istemeyen kadınların oranı (%0,8), erkeklerin oranına (%0,5) göre kısmen daha yüksektir.

Yaşlıların en büyük korkusu, en yüksek oranda (%33,1) elden ayaktan düşerek bakıma muhtaç olmak şeklinde belirtilmiştir. Bunu daha sonra sırasıyla %32,6 ile hiçbir korkusunun olmadığını, %12,9 ile ölüm, %9,9 ile Allah, %5,5 ile yalnızlık şeklinde belirtenler izlemektedir.

Cinsiyet ile yaşlıların en büyük korkusunun ne olduğu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki (P>0,05) bulunmamaktadır. Erkeklerden hiçbir korkusu olmadığını belirtenlerin oranı (%35,4), kadınlara (%30,5) göre kısmen daha yüksek orandadır. En büyük korkusunu elden ayaktan düşmek ve bakıma muhtaç olmak şeklinde ifade eden erkeklerin oranı (%35,4), kadınların oranına (%31,3) göre 4, 1 puan farkla daha yüksektir. Bunlara ek olarak ölüm korkusu kadınlarda (%14,6) erkeklere (%10,6) göre daha yüksektir. Yalnızlık korkusu ise kadınlarda %6,5, erkeklerde ise %4,2'dir.

Yaşlılar tarafından %45,5 ile en yüksek oranda yaşlıların köyde yaşarlarsa çok mutlu olacakları belirtilmiştir. Bunu daha sonra %32,9 ile kendileri nerede isterse orada, %9,4 ile şehirde, %5,5 ile çocuklarının yanında yaşarsa mutlu olacağını belirtenler izlemektedir.

Köyde yaşayan yaşlıların *en önemli sorunu* olarak, en yüksek oranı, %26,8 ile hiçbir sorunu olmadığını belirtenler oluşturmaktadır. Bunu daha sonra %15,2 ile bakım, %9,9 ile yalnızlık, %9,2 ile ekonomik sorunlar, %9,1 ile sağlık, %4,4 ile ulaşım, %2,3 ile alt yapı sorunu izlemektedir.

Şehirde yaşayan yaşlıların *en önemli sorunu* olarak, en yüksek oranı, %29 ile bilmediğini belirtenler oluşturmaktadır. Bunu daha sonra %22,4 ile

şehirde yaşayan yaşlıların sorunu olmadığını belirtenler, %12 ile bakım, %11,3 ekonomik sorun, %9 ile yalnızlık, %3,9 ile sağlık, %3,5 ile eşit oranlarda olmak üzere sokağa çıkamama ve ulaşım sorunu izlemektedir.

Sonuç ve Değerlendirme

Örneklem kapsamında yer alan ve yazın köyde, kışın şehirde yaşayan yaşlıların tamamına yakını (%97,9) köyde doğmuşlardır. Köyde daha önce sürekli yaşanılan yıl ortalaması 35,1'dir. Hâlihazırda yaşlıların yaklaşık %91'i kışın İstanbul'da yaşamaktadır. İstanbul'dan sonra ise sırasıyla Zara merkezde, Sivas'ta, İzmir'de, Bursa ve Balıkesir'de yaşamaktadırlar. Bu veriler aynı zamanda Zara özelinde kırdan-kente göçün yönünü de ifade etmektedir. Buna göre Zara köylerinden ağırlıklı olarak İstanbul'a göçün olduğu söylenebilir.

Yaşlılar, kışın şehirde ağırlıklı olarak (%44,1) eşleriyle birlikte yaşmaktadırlar. Ancak burada bir noktanın altının çizilmesi gerekir. Eşiyle birlikte yaşadığını belirtenler çocuklarından bağımsız yaşamamaktadır. Şöyle ki, göç ile giden bu aileler gecekondularına ya da aldıkları arsalarına, apartman yaptırmışlardır ve çocukları ile birlikte aynı apartmanda oturmaktadırlar. Dolayısıyla geleneksel dayanışma ilişkileri süren "hayali geniş aileyi" şehirde de sürdürmeye devam etmektedirler. Özellikle bu durumun kış aylarını İstanbul'da geçiren yaşlılar için söz konusu olduğu yapılan mülakatlardan hareketle söylenebilir. Cinsiyete göre ise, yazın köyde-kışın şehirde yaşayan yaşlılarda, kadınların oranı erkeklere göre daha yüksektir. Kadınların dezavantajlı konumu eğitim ve yoksulluk açısından da söz konusudur. Nitekim okur-yazar olmayan yaşlı kadın oranı, erkek oranına göre yaklaşık 4,4 kat daha fazladır.

Yaşlıların aile içi otoritesinin, başka bir deyişle geleneksel rollerindeki değişme eğilimi için, evde en çok kimin sözünün geçtiği belirlenmeye çalışılmıştır. Bu açıdan da kadınların yaşlılıkta da dezavantajlı konumda olduklarını söylemek mümkündür. Aile de en son sözü söyleyen erkektir. Ancak burada bir noktanın altının çizilmesinde fayda vardır. Aile yapısı, kente göçün de etkisiyle çözülme eğiliminde olan geleneksel aile yapısı özelliği göstermekte ve bu nedenle de kısmen de olsa yaşlıların, özellikle erkek yaşlıların, sözünün geçtiği, otoritelerini sürdürebildikleri yorumu yapılabilir. Ancak, yaşlı erkekler geleneksel rol ve otoritelerini koruma beklentilerine tam olarak yanıt alamamaktadırlar. Her ne kadar evde en

son sözü kendilerinin söylediklerini ifade etseler de, kentsel koşullarda erkek çocukların ailede söz sahibi olduğunu söylemek mümkündür. Yaşlıların geniş aile beklentisi, göç sürecinde çözülmeye başlamış ve söz konusu beklentiye cevap, çekirdek aile yapısı ile verilmeye başlanmıştır. Bu yönüyle de yaşlılar arafta kalmışlardır.

Yaşlıların halihazırdaki yaşam çeşitlerinden memnun olup olmadıklarının, ne istediklerinin somut olarak ortaya konulabilmesi amacıyla seçenekler bu kadar ayrıntılandırılmış ve doğrudan kendilerinin ifadeleri seçenek olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla verilerden hareketle kırsal kökenli ve kırsal kesimde yaşayan yaşlıların öncelikle eşleri ile kendi evlerinde, eşleri hayatta değilse de çocukları ile ve özellikle de erkek çocuklarıyla birlikte yaşamak istedikleri ve daha da önemlisi yalnız ya da huzurevinde yaşamayı istemedikleri yorumu yapılabilir. Geleneksel toplumlarda kimin kiminle evleneceği ve yaşlılara kimin bakacağı gelenek ve göreneklerle düzenlenmiştir. Bu ve benzeri nedenlerle de geleneksel aile yapılarında akraba evlilikleri daha yaygındır. Amcaoğlu, amcakızı ya da hala, teyze çocuğu ile evlenilmekte ve böylelikle de yaşlıların bakımı da gelinin ya da damadın yaşlıyla olan akrabalık ilişkileri nedeniyle garantilenmiş olmaktadır (Güler, 2006: 73). Ayrıca geleneksel olarak anne-babalar tüm erkek çocuklarını evlendirip onlara ayrı ev açmakta, en küçük oğlanı ise evlendirdiklerinde ayrı ev açmayıp, gelini kendi yanlarına getirmektedirler. Dolayısıyla yaşlının bakım görevi geleneksel olarak en küçük erkek çocuğa düşmektedir. Zara'nın kırsal kesiminde yapılan bu çalışmada ise, yazın köyde kışın şehirde yaşayan yaşlılarda, yukarıdaki tablodan hareketle geleneksel aile yapısının çözülmeye yüz tuttuğu söylenebilir. Kuşkusuz bunda da Türkiye'de 1950'den itibaren hız kazanmaya başlayan kırdan-kente göç, ulaşım ve iletişim olanaklarının gelişmesiyle kentsel değerlerin kırsal alanlara da girmeye başlaması, bireyselleşme, kentleşme, kadının ev dışında çalışmaya başlaması vb., bir dizi nedenin etkisi olduğu söylenebilir. Daha da önemlisi yapılan mülakatlarda da, kendilerine ekonomik desteğin erkek çocukları tarafından yapılması ama kızları tarafından bakılmalarını istemeleri de gelenek ile modern arasındaki bu geçiş sürecini ve araftalığı ortaya kaymaktadır. Geleneksel aile yapısının bu çalışma bağlamında henüz tam olarak çözülmemiş olduğu ancak hızlı bir çözülme sürecine girmiş olduğu, gelenek ile modernin içi içe geçmiş olduğu, bu süreçte de yaşlıların arafta kalan istek ve beklentilerinin yanı sıra gelenek ile modern arasında sıkışmış bir konumda oldukları yorumu yapılabilir.

Yaşlılar, en önemli sorunları olarak sağlık sorunlarını belirtmişlerdir. Gerek kamu kurum ve kuruluş yetkilileri ile gerekse yaşlılarla yapılan derinlemesine mülakatlarda da, yaşlıların en önemli sorunu olarak sağlık, yalnızlık ve bakımın ifade edilmesi, bu verileri desteklemektedir.

Yaşlıların temel geçim kaynağı emekli maaşlarıdır. Bunu daha sonra dul ve yetim aylığı izlemektedir. Yaşlı nüfusta yoksulluk oranı 2011 yılında %17 iken 2012 yılında %18,7'ye yükselmiştir. 2013 yılında ise %17,9'a düşmüştür. Yaşlı nüfusun yoksulluk durumu cinsiyet bazında incelendiğinde, kadınların erkeklerden daha yoksul oldukları görülmüştür. 2012 yılı verilerine göre yoksul yaşlı erkek nüfus oranı %17,7 iken yoksul yaşlı kadın nüfus oranı %19,4'tür. 2013 yılı verilerine göre yoksul yaşlı erkek nüfus oranı %17,4 iken yoksul yaşlı kadın nüfus oranı %18,2'dir (TÜİK, 2014: 6).

Türkiye'de yaşlı olmanın yoksul olmak anlamına geldiğini, bu yaşlı kadın ise daha yoksul olmaya aday olduğunu ve yoksulluk döngüsünün yaşlılıkta da kırılamadığını, daha da derinleştiğini göstermektedir. Oransal olarak değişmekle birlikte, sıralama olarak yaşlıların kazançlarını en fazla harcadıkları kalemlerin gıda, zorunlu harcamalar ve sağlık olduğu, verilerden hareketle söylenebilir. Eğer bunlardan artarsa da giyim, tarımsal ve hayvansal girdi, eğitim, hayır işleri, umre, hac vb., için harcama yapıldığı söylenebilir.

Yaşlılar, yaşamlarında en önemli şeyi sağlık olarak belirtmişlerdir. Bundan sonra ise aile huzuru, çocukları, para ve aile gelmektedir. Cinsiyete göre ise, yaşlı kadınların yaşamlarında en önemli olan şeyler sırasıyla sağlık, çocuklar, para ve aile huzuru iken, yaşlı erkeklerde sıralama kısmen değişerek sağlık, aile huzuru ve para şeklindedir.

Devlet tarafından köyde ve şehirde yaşayan yaşlılara verilen hizmetler çok yeterli bulunmamaktadır. Bununla birlikte şehirde yaşayan yaşlılara, köyde yaşayan yaşlılara göre devlet tarafından daha yeterli hizmet verildiği düşünülmektedir. Yaşlılar tarafından, öncelikli olarak devlet tarafından hizmet götürülmesi gereken kesimler ise sırasıyla yaşlılar, gençler, yoksullar, herkes ve kimsesizler şeklindedir.

Kentsel alanda yaşıyor olmalarına rağmen, azımsanmayacak oranda bir yaşlı, ihtiyaç anında hastaneye, ambulansa ve aile sağlığı merkezine

hemen ulaşamadıklarını belirtmişlerdir. Bu durum cinsiyete göre de değişmektedir. Nitekim bu açıdan da kadın yaşlıların dezavantajlı konumda olduğu söylenebilir. Yaşlıların yaklaşık %4'ünün hiçbir sosyal güvencesi bulunmamaktadır ki bunlar da ağırlıklı olarak kadınlardır. Ayrıca, kadınların hayatlarından memnuniyet düzeyi erkeklere oranla daha düşüktür.

Yaşlılar için en büyük mutluluk kaynağı çocuklarıdır. TÜİK (2014: 6) verilerine göre de "2014 yılında nüfusun (18 ve daha yukarı yaş) %56,3'ü mutlu olduğunu beyan ederken, yaşlı nüfusun %62,9'u mutlu olduğunu beyan etmiştir. " Mutluluk oranı cinsiyet bazında incelendiğinde, yaşlı erkeklerin %63'ü, yaşlı kadınların ise %62,7'si mutlu olduğunu belirtmiştir. 2014 yılında yaşlı erkek ve kadın nüfusun en önemli mutluluk kaynağı ise aileleri olmuştur. İkinci sırada gelen mutluluk kaynağı ise kadınlar için %19,2, erkekler için %8,8 ile çocukları olmuştur.

Yaşlılar, huzurevinde kalmak ve bakılmak istememektedirler. Elden ayaktan düştüklerinde kendi evlerinde ve çocukları tarafından bakılmak istemektedirler. Yapılan derinlemesine mülakatların tamamına yakınında yaşlılara çocuklarının bakması gerektiği söylenmiştir.

Yaşlıların en büyük korkusu, elden ayaktan düşerek bakıma muhtaç olmaktır. Bunu daha sonra sırasıyla hiçbir korkusunun olmadığını, ölüm, Allah, yalnızlık olduğunu belirtenler izlemektedir.

Dolayısıyla, yaşlıların en büyük korkusu elden ayaktan düşerek bakıma muhtaç olmaktır. Daha sonra, ölüm, Allah ve yalnızlık korkusu gelmektedir. Cinsiyete göre de oransal olarak yaşanılan korkular değişmektedir. Oransal olarak değişmekle birlikte, kadınlarla erkeklerin ortak korkularının elden ayaktan düşerek bakıma muhtaç olmak olduğu söylenebilir.

Ankete katılan yaşlılarca, yaşlıların köyde yaşarlarsa çok mutlu olacakları belirtilmiştir. Bunu daha sonra kendileri nerede isterse orada, şehirde ve de çocuklarının yanında yaşarsa mutlu olacağını belirtenler izlemektedir. Mülakat verileri de bu verileri kısmen desteklemektedir. Mülakat yapılan yaşlıların tamamına yakını (15 kişi) yaşlıların köyde ve çocukları, eşi ile birlikte yaşarsa daha mutlu olunacağını doğrudan belirtmişlerdir. Gelecek yaşam düşünüldüğünde, daha önce de değinildiği üzere, kırsal kesimde

yaşayan yaşlıların giderek daha fazla yalnızlaşacağı ve daha profesyonel bir bakım modeline ihtiyaç duyacakları söylenebilir. Köyde yaşayan yaşlıların temel sorunları olarak bakım, yalnızlık, ekonomik sorunlar, sağlık, ulaşım ve alt yapı sorunları sıralanmıştır.

Şehirde yaşayan yaşlıların sorun sıralaması ise kısmen değişmekte ve en önemli sorun olarak yine bakım sorunu dile getirilmektedir. Bunu daha sonra ekonomik sorun, yalnızlık, sağlık, sokağa çıkamama ve ulaşım sorunu izlemektedir. Yapılan derinlemesine mülakatlarda ise yaşlılar, şehirde yaşayan yaşlıların en önemli sorun olarak ''yalnızlık'' olgusunu doğrudan ifade etmişlerdir. Şehirdeki sorunların da köy ile benzer hatta şehirde oldukları için daha fazla olduğu belirtilmiştir.

Bu bağlamda gerek yaşlılarla yapılan derinlemesine mülakatlarda gerekse kamu kurum ve kuruluş yetkilileri ilen yapılan mülakatlarda, hem köyde hem de şehirde yaşayan yaşlılara götürülmesi gereken hizmetler şu şekilde sıralanmıştır: Hem köyde hem de şehirde yaşayan yaşlılar için sağlık yardımı ve maddi yardım, ev ev dolaşılarak tüm yaşlılara düzenli olarak sağlık hizmeti verilmesi, sadece yaşlılara yönelik hizmetlerin verileceği hastane, aile sağlığı merkezi vb., ulaşamayanlar için ilaç yardımı ve ulaşım hizmeti, birlikte vakit geçirebilecekleri ve yalnızlıklarını paylaşabilecekleri sosyal ortamlar, acil olduğunda değil, her an ulaşabilecekleri bir hizmet ağı, köyde ya da Zara merkezde yaşayan yaşlıların, kışın soğukta toplanıp bir arada yaşayabilecekleri, kışı rahat geçirmelerine olanak verecek nitelikte bir misafirhane, aş evi vb. , istekleri dile getirilmiştir. Bu hizmetlerin de öncelikle devlet tarafından, Sivil Toplum Kuruluşları (STK) ve yerel yönetimlerle iç birliği içinde yapılması önerilmiştir. Burada altının çizilmesi gereken nokta, söz konusu hizmetleri STK'lar ya da özel kuruluşlar verse de, mutlaka devlet denetiminde ve yönetiminde olması gerektiğinin önerilmesidir.

KAYNAKÇA

DİE. (2000), **Genel Nüfus Sayımları 1927-2000.**

Gökçe, Birsen (2007), **Türkiye'nin Toplumsal Yapısı ve Toplumsal Kurumlar**. 3. Baskı. Ankara, Savaş Yayınları.

Güler P, Zuhal (2006), **Suya Batan Güneş: Samsat**, Ankara, Turhan Kitabevi Yayını.

Gülçubuk, B. (20 Eylül 2015), (Çevrimiçi):

http://tulayatayavsar.blogspot.com.tr/2013/04/profdrbulent-gulcubuk-buyuksehir.html.

Tufan, İsmail (2015), **Türkiye'de Yaşlılığın Yapısal Değişimi**, İstanbul, Koç Üniversitesi Yayını.

TÜİK, (20. 09. 2015), **Nüfus ve Konut Araştırması**, **2011**, (Çevrimiçi):

http://www. tuik. gov. tr/Kitap. do?metod=KitapDetay&KT_ID=11&KITAP_ID=276.

TÜİK, (2012), **Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları**, 2012.

TÜİK, (2013), **Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları**, 2007-2013.

TÜİK, (20. 09. 2015), (Çevrimiçi): http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri. do?id=18616.

TÜİK, (25. 01. 2015), **İstatistiklerle Yaşlılar 2014,** (Çevrimiçi): www.tuik.gov.tr/ IcerikGetir.do?istab_id=265.